

Magyar Hírlap 1939. Január

1939
I

Budapest, a Duna koronája

Az első iparrajziskola épülete a Szentháromság-téren

Irja: SZIGETHY ENDRE.

PEST ÉS BUDA kultúréletének egy szinte elfelejtett jubileumáról emlékezem. A zivataros történelmi idők embertelen feszültségében, ugyan ki gondolt volna egy régi budai rajztanítóra s egy festőre, akik 160 évvel ezelőtt rajziskolát alapítottak. Úgy elmentünk a fővárosi közszéki iparrajziskolájának jubileuma mellett, mint ahogy a Kálvin-téren robogó villamosokból és autóbuszokból sem veszi észre a pesti ember, hogy a templom mögött meghúzódó csendes utcában a magyar iparművészet tehetséges és szorgalmas növendékei készülnek az alkotásokra.

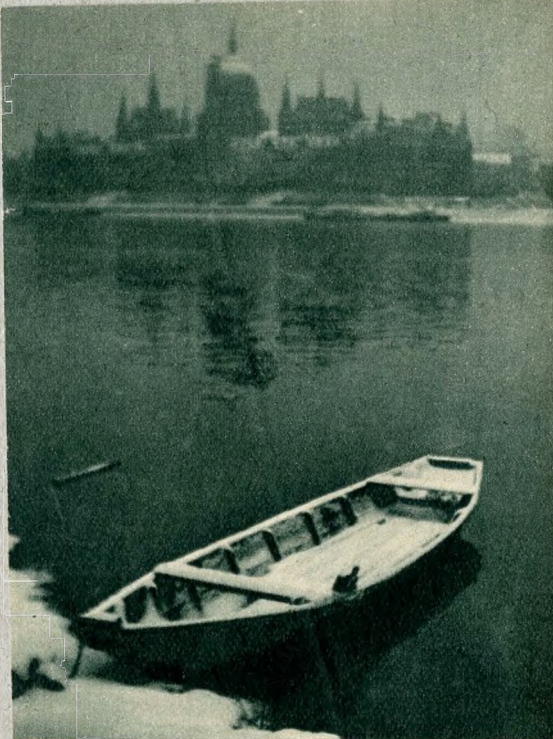
*

AZ IPARMŰVÉSZEK iskolájának, a fővárosi közszéki iparrajziskolának két őse volt. Az egyik a „Shola Graphidis Budensis“, a másik a „Pesti Királyi Rajzoló Iskola“. Az ősibb a budai rajzoló iskola volt, amelyet Mária Terézia királynő hívott életre, 1778-ban. A budai rajziskola a mai pénzügyminisztérium helyén, a Jezsuita Akadémia épületében volt. Első tanítóját Mária Terézia nevezte ki. A kinevezési okirat ma

kissé naivnak és különösen hangzik, de érdekes fényt vet az akkori mesterségbeli viszonyokra.

*

SZÓL PEDIG az irat ímígyen: Ő cs. és kir. apostoli Felsője, legkegyelmesebb Urunk nevében ezennel értestendő Walter Ignác itteni tanító és akadémiai rajzoló, hogy miután Ő szent Felsője az egész magyar királyság és kapcsolt részeinek kiváló javára és hasznára valónak tartja a mesterségnek és különböző fajú művességek honbeli művelésének helyesebb rendezését és napról-napra való tökéletesítését az állandó nevelési rendszer alapján, mely szerint az elemi iskolákhoz az úgynevezett rajziskolák (scholae graphidis seu artis ut vocant delineatoriae) is bevezetendők, különösen a mesteremberek és kézművesek számára, elhatározta, hogy a budai elemi főtanodánál is, minthogy ez a város a szomszédos Pest városával együtt mintegy az ország szívében fekszik, a mesteremberek és kézművesek által az egész Magyarország területéről mindenünnen

Duna-részlet

könnyen megközelíthető, a közjó javára felállítja a rajziskolát; rajztanítóvá Walter Ignácot, kit rajzbeli képességei és alkalmassága elsősorban ajánlanak, nevezi ki 300 frt. fizetéssel a budai elemi főtanoda tőkéből, továbbá megfelelő szabad lakással, néhány öl fával. Egyben elrendeli, hogy minden polgári taksa nélkül budai polgárnak vegyék fel, művészetét szabadon gyakorolhassa. Ezen rendkívüli tantárgy számára naponta 2 óra jelöltetik ki, nyáron 7—9-ig, télen pedig este 6—8-ig, mely megszabott iskola időt a legpontosabban kell a rajzoktatásra fordítani. Az is az ő feladata leendő, hogy az iskola látogatóit időnkint saját műhelyükben felkeresse, ott munkálataikat bírálat tárgyává tegye, s mindennemű hasznos utasításokat adjon nekik. Az ő gondjára és felügyelete alá helyeztetik a Pesten felállítandó rajziskola is. Ezért éber szemmel figyeljen erre és ne mulassza el azt gyakran meglátogatni s a szükséges utasításokkal ellátni. Hogy pedig nagyobb buzgalommal végezze a reá háramló feladatokat, ezen kegyelmes rendelettel egyidejűleg megparancsoltatott őt afelől is biztosítani, hogy

ha ezen intézetnél jól teljesíti kötelességét és intézetét kellő eredménnyel vezeti, akkor a budai elemi iskolák fundusából még évi 100 frt. kifizetése kegyelmesen elrendelhetik."

*

IGY SZÜLETETT meg a mai iskola őse, amelyben lelkesen kezdték tanítani a budai nebulókat. A pesti rajziskolát Gellinek Ferenc pesti rajzoló állította fel, akinek Pest város tanácsa megengedte, hogy magániskolát állítson fel. 1788 augusztusában kezdődött meg Gellinek iskolájában a tanítás. Gellinek pénze azonban hamar elfogyott s így segélyért folyamodott a városhoz, az viszont a helytartótanáctól szeretne volna megkapni az iskolához szükséges anyagi támogatást. Gellinek fizetését csak 1793-ban rendezték, amikor is őfelsége megengedte, hogy a pesti rajziskola magistere évi 300 frt.-ot kapjon, amelynek felét a Fundi Studiorum, felét a Cassa Civicából utalják ki.

*

A KÉT ISKOLA szépen fejlődött s különösen a pesti rajziskola, az 1760-as 70-es években 1500 növendéket oktatót a legfinomabb műiparokhoz nélkülözhetetlen rajzolásra.

*

A BUDAI SZENTHÁROMSÁG-TÉRI jezsuita akadémiától, a mai modernül berendezett és szebbnél szebb alkotásokkal dicsekedő fővárosi iparrajziskoláig változatos 160 esztendő telt el. És ha értékelni akarjuk azt a munkát, amelyet a kitűnő tanítók, később a tanárok végeztek, akkor csak arra kell gondolnunk, hogy a pesti és budai rajziskolákból kikerülő iparosművészek tehetsége és szaktudása szépítette szebbé a fővárost. Az ő munkájuk vitte bele a magyar fővárosba az ipari kultúra művészi tzeit s hogy ma szebb asztalok mellett, ízlésebb lakásokban, művészibb mindennapi környezetben lehet részünk, azt nekik köszönhetjük.

*

A TÖRÖK PÁL-UTCAI épületet nem sokan ismerik, se a pestiek, se a vidékiek, de hatását megérezzük öltöződésünkön, lakásunk berendezésében, a polgári élet otthonias hangulatának finomságában.